

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM
„SYNODALNOŚĆ – METROPOLIA – METROPOLITA”
W XXV ROCZNICĘ ZAKOŃCZENIA
SYNODU PROWINCJI KRAKOWSKIEJ

Dnia 20 listopada 2008 roku w auli Wyższego Seminarium Duchownego Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie odbyło się sympozjum na temat: „Synodalność – Metropolia – Metropolita”, zorganizowane przez Instytut Prawa Kanonicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.

Na otwarcie sympozjum słowo do uczestników skierował ks. kardynał Stanisław Dziwisz – Wielki Kanclerz PAT. Hierarcha wskazał na 25. rocznicę zamknięcia Synodu Prowincji Krakowskiej jako na upamiętnienie wielkiego wydarzenia w dziejach tego Kościoła partykularnego, bowiem Synod ten przyczynił się do nowego spojrzenia na metropolię. Pasterz Kościoła krakowskiego wyraził wdzięczność Instytutowi Prawa Kanonicznego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie za pamięć o tej rocznicy, zwrócił uwagę także na to, iż to Jan Paweł II zamknął ten Synod, który wcześniej – jako metropolita krakowski – rozpoczął. Przypomniał słowa Jana Pawła II z 22 czerwca 1983 roku wypowiedziane w Katedrze na Wawelu na zakończenie Synodu. Kończąc swoje wystąpienie, kardynał Dziwisz życzył zebranych uczestnikom sympozjum, aby jego owoce służyły prawdzie i miłości.

Słowo wprowadzające do zebranych skierował ks. dr hab. Józef Krzywda – dyrektor IPK PAT. Powitał zebranych, w szczególności ks. kardynała Dziwisza, ks. bpa Albina Małysiaka, ks. bpa Tadeusza Pieronka, ks. prof. Jana Dyducha – rektora PAT, ks. prof. Józefa Wroceńskiego – dziekana Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW oraz ks. prof. Ryszarda Szytchmiera z UWM. Ksiądz Andrzej Wójcik – sekretarz IPK PAT – odczytał pozdrowienia od ks. abp Józefa Kowalczyka oraz od ks. prof. Henryka Misztala.

Pierwszą sesję, której przewodniczył ks. dr J. Bar, oficjał Sądu Metropolitalnego w Przemyślu, rozpoczął referat ks. prof. Józefa Wroceńskiego, zatytułowany „Instytucja metropolii w dziejach Kościoła – aspekt historyczno-prawny”. Prelegent w swoim wystąpieniu najpierw nakreślił znaczenie terminu „metropolia” w pierwszych wiekach chrześcijaństwa, aby później przejść do ukazania, jak kształtowała się ta instytucja na przestrzeni historii Kościoła. Dużą część wykładu poświęcił pierwszym wiekom chrześcijaństwa, gdyż w tym czasie kształtował się podział administra-

cyjny Kościoła. Autor referatu omówił także uprawnienia, jakie otrzymali metropolici przez poszczególne Sobory, wskazał tutaj głównie Sobór Nicejski i Konstantynopoliński. Odniósł się także do tego, co na temat metropolii i metropolity mówił Kodeks prawa kanonicznego z 1917 roku. Podsumowując ks. Wroczeński stwierdził, iż kształtowanie się instytucji metropolii było procesem stopniowym. Instytucja ta zapewniała na przestrzeni historii kolegialność pracy biskupów. Wszystkie Sobory dotyczące tej kwestii podkreślały władzę biskupów w swoich diecezjach, ale także mówiły o roli i znaczeniu metropolii i metropolity. Główne motywy powstania metropolii pozostają aktualne do dzisiaj.

Drugim prelegentem był ks. bp prof. Tadeusz Pieronek; temat jego referatu był następujący: „Metropolia i metropolita w prawie kanonicznym”. Swoje rozważania Ksiądz Biskup rozpoczął od postanowień Soboru Watykańskiego II na powyższy temat. Postawił pytanie: Czy Sobór Watykański II nie dostrzegł, że urząd metropolity i metropolia ma znaczenie raczej historyczne? Zdaniem biskupa Pieronka Sobór liczył na to, że metropolici zrozumieją propozycję doktrynalną i pastoralną metropolii. Prekursorem „polityki metropolitalnej” był kardynał Karol Wojtyła. Dążył on do tego, aby poprzez Synod prowincjalny uruchomić instytucję metropolii jako ośrodka pracy doktrynalnej i pastoralnej. Jak zauważył prelegent, z inicjatywy kardynała Wojtyły biskupi metropolii spotykali się dla omówienia wspólnych przedsięwzięć. Pierwsze takie spotkanie odbyło się 31 stycznia 1966 roku, było to spotkanie opłatkowe. Zaowocowało ono zwołaniem Synodu metropolitalnego, który zakończył się 26 listopada 1990 roku. Jak zauważył biskup Pieronek, wkład Jana Pawła II w tej kwestii był bardzo duży.

Ksiądz prof. Jan Dyduch w ostatnim referacie tej sesji podjął problemem: „Synodalność jako forma uczestnictwa w sprawowaniu władzy kościelnej”. Podzielił swoje wystąpienie na trzy części. W pierwszej ukazał kolegialność jako formę synodalności. Stwierdził, iż kolegialna jedność jawi się poprzez pryzmat papieża, dlatego synod powszechny jest apogeum synodalności. Przeanalizował także termin: *afectus colegialis* – pragnienie kolegialności. W drugiej części zajął się kolegialnością w Kościele wyrażającą się poprzez różne formy doradcze. Wskazał tutaj na: Radę Kapłańską oraz na Kapitułę Katedralną jako na instytucje realizujące tę formę władzy. W trzeciej części prelegent skupił się nad rolą i znaczeniem synodów diecezjalnych, prowincjalnych, ze szczególnym uwzględnieniem I Synodu Prowincji Krakowskiej. Podsumowując ks. Dyduch stwierdził, iż Sobór Watykański II wezwał do odnowy władzy w Kościele, dlatego też powołano nowe organy kolegialne, zaś stare zostały zreformowane.

W dyskusji po pierwszej części sympozjum wziął udział m.in. ks. Schtychmiller, który stwierdził, iż wprowadzenie uchwał synodów partykularnych jest minimalne; zarówno synodów prowincjalnych, jak i plenarnych, bowiem brak w nich wyraźnych postanowień prawnych. Natomiast ks. bp. Pieronek zauważył, iż w Synodzie krakowskim był tylko jeden nakaz, a mianowicie wprowadzenie rad duszpasterskich. I Synod plenarny wszedł w życie prawie w całości, zaś II Synod plenarny nie miał przepisów prawnych tylko zalecenia, i to sprawiło, że jego obowiązywalność jest minimalna. Zdaniem biskupa Pieronka obecnie nie ma poczucia, że prawo należy przestrzegać. Na koniec dyskusji ks. prof. Krzywda poruszył problem, czy kole-

gialność znaczy to samo co synodalność. W odpowiedzi na tę kwestię ks. prof. Dyduch stwierdził, iż synodalność ma znaczenie szersze i zawiera kolegialność. Sprawowanie władzy w Kościele wiąże się z synodalnością. Podsumowując dyskusję, ks. biskup Albin Małysiak, uczestnik spotkań organizowanych przez kardynała Wojtyłę, stwierdził, iż były to spotkania bardzo owocne twórcze i przyniosły wiele dobrego dla metropolii.

Podczas drugiej części sympozjum, której przewodniczył ks. prof. Mirosław Sitarz, wygłoszono dwa referaty. Pierwszy referat, ks. dra hab. Tomasza Rozkruta pt. „Pierwszy Synod Prowincji Krakowskiej. Autonomia diecezji i tożsamość metropolii”, odczytał ks. dr Piotr Steczkowski. Autor podzielił swoje wystąpienie na trzy zasadnicze części: wczoraj i dziś synodu, wymiar teologiczno-prawny oraz I Synod Diecezji Krakowskiej – *communio et communicatio*. W podsumowaniu ks. Rozkrut zauważył, że metropolia jest ważną instytucją z ustanowienia kościelnego, a rola metropolity w tej instytucji jest uprzywilejowana. Metropolia została powołana dla wspólnego działania sąsiednich diecezji. Wspólnie przyjęte postanowienia mają charakter obowiązujący, chociaż metropolia jest elementem wtórnym w stosunku do diecezji. Metropolita ma autonomię w zwoływaniu synodów prowincjalnych, które są wyposażone we władzę rządzenia i ustawodawczą. Autor stwierdził, iż metropolia jest formą wspólnoty, metropolita – znakiem tejże wspólnoty, zaś synod prowincjalny może stać się ważnym narzędziem ewangelizacyjnym.

W drugim referacie, pt. „Trybunał Metropolitalny II Instancji”, ks. prof. Ryszard Sztuchmiller przedstawił zasady funkcjonowania Trybunału II instancji. Autor tego wystąpienia ukazał przebieg procesu w II Instancji, ze szczególnym uwzględnieniem prawa do apelacji. Ksiądz Profesor mówił, iż pracownicy sądów powinni dokładnie przestrzegać norm procesowych, aby w ten sposób były respektowane prawa wiernych. Jego zdaniem Trybunał II Instancji powinien reprezentować jak najwyższy poziom władzy sądowniczej w Kościele.

W trakcie dyskusji ks. dr Piotr Majer, a także ks. dr Piotr Steczkowski zwrócili uwagę na właściwy dobór sędziów w sądach diecezjalnych (chodziło im głównie o właściwie wyrobione sumienie tych osób).

Formalnego zamknięcia sympozjum dokonał ks. prof. Józef Krzywda. Podkreślił on znaczenie I Synodu Prowincji Krakowskiej, wskazał na wieloaspektowość poruszanych tematów przez prelegentów. Podziękował za trud przygotowania referatów, a uczestnikom za aktywny udział w sympozjum. Wyraził nadzieję, że materiały sympozjum zostaną jak najszybciej opublikowane. Jednocześnie zaprosił uczestników do udziału w następnym sympozjum w przyszłym roku.

Ks. Marek Zaborowski
sędzia audytor w Sądzie Diecezjalnym w Tarnowie